

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 29.11.2021 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 20-049135TVI-TOSL/05

Dommer: Tingrettsdommer Ingebjørg Tønnessen

Meddommere: Professor Per Jahn Haagensen
Asle Solheim

Saken gjelder: Inngrep i patent og brudd på markedsføringsloven

Neodrill AS

Advokat Steffen Asmundsson,
Advokat Kyrre Tangen Andersen,
Advokatfullmektig Anne Lofthus

mot

Aker Solutions AS

Advokat Henrik Felix Reimers,
Advokat Yngve Øyehaug Opsvik,
Advokat Amund Brede Svendsen

DOM

Saken gjelder gyldigheten av to patenter for støtterammer til undervannsbrønner og spørsmålet om det eventuelt er begått inngrep i disse patentene.

Sakens bakgrunn

Sentrale begreper

Tvisten gjelder teknologi for innfesting av et vertikalt rørsystem i en horisontal ramme på sjøbunnen. Figuren nedenfor er utarbeidet av Aker Solutions og angir norske betegnelser på sentrale elementer i de aktuelle systemene. Disse vil bli benyttet i det følgende. Det bemerkes likevel at forståelsen av begrepet «brønnhoderør» er et omtvistet og sentralt spørsmål i saken. Aker Solutions' angivelser i figuren av hvor dette røret befinner seg tillegges derfor ingen selvstendig betydning.

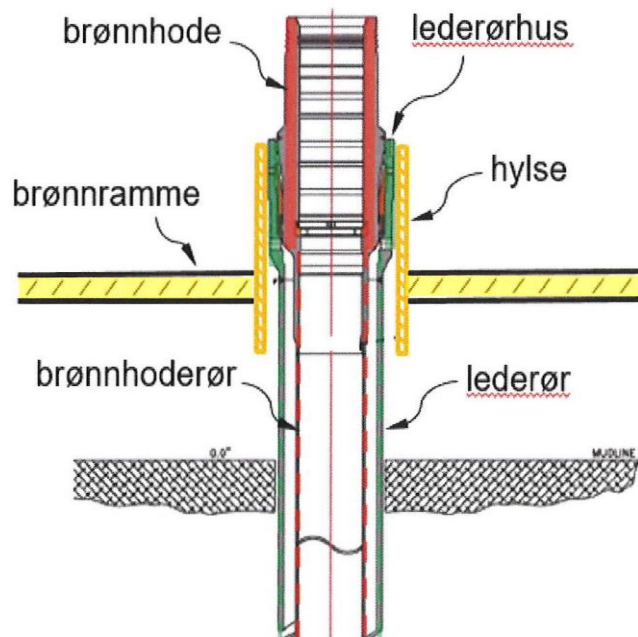

Fig. 1. Norske betegnelser på sentrale elementer, utarbeidet av Aker Solutions

Flesteparten av sakens dokumenter er på engelsk. For sammenhengens skyld bemerkes det innledningsvis at «conductor» er en vanlig betegnelse på lederøret og at «well bay insert» ofte brukes som en generisk betegnelse på hylsa (eventuelt med påsveisede kryssbjelker ut til brønnramma). Well Bay Insert 2017 er i tillegg navnet på en av de anførte inngrepsgjensstandene til Aker Solutions.

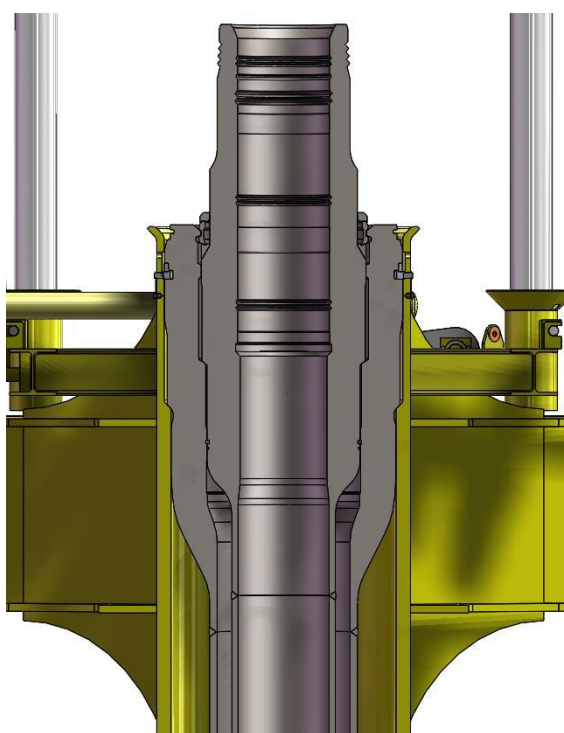
Overordnet om partene og deres teknologi/produkter

Neodrill AS er et teknologiselskap som holder til i Stavanger. Selskapet ble stiftet av Harald Strand i år 2000, og Strand er i dag største eier av selskapet. Selskapet har åtte faste ansatte. Ingeniør og oppfinner Mathis Wolfgang er en av disse.

Neodrill utvikler teknologi for undervannsbrønner som brukes ved utvinning av petroleum. Den såkalte CAN-teknologien («Conductor Anchor Node» eller sugeanker) utgjør en sentral del av selskapets teknologi. CAN-teknologien benyttes på enkeltstående brønner. Neodrill ønsker primært å stå for produksjon og salg av sugeankrene selv. I tillegg til CAN-teknologien har Neodrill også utviklet og fått patentert teknologi for støtterammer til bruk på blant annet brønnrammer. Brønnrammer er en felles konstruksjon for flere brønner og er særlig brukt på norsk sokkel. Neodrills brønnrammeteknologi er primært utviklet med sikte på lisensiering til andre, og Neodrill produserer ikke selv utstyr til brønnrammer.

Aker Solutions AS er et av Norges største selskaper. Selskapet har kontorer og ansatte i mange land og leverer de fleste type tjenester og produkter til petroleumsanlegg.

Aker Solutions har lang erfaring med produksjon av brønnrammer, og selskapet har produsert og levert brønnrammer til flere felt på norsk sokkel, blant annet Kristin og Troll.

I 2017 lanserte Aker Solutions flere nye produkter/løsninger som oppfylte ønskene/spesifikasjonene som Equinor hadde oppstilt i sin NCS («Norwegian Continental Shelf») 2017+ kontrakt. Ett av disse produktene var en ny hylse for innfesting av lederør i brønnramma – «Well Bay Insert 2017». Den nye hylsa skulle blant imøtekomme Equinors ønske om redusere diameteren på lederøret fra 36 til 30 tommer, uten at levetiden på rørsystemet ble tilsvarende redusert. WBI 2017 er den ene inngrepsgjensstanden i denne saken. Den andre inngrepsgjensstanden er Aker Solutions' løsning for direkte innfesting av brønnhodet i hylsa, uten noe lederør imellom, et såkalt «conductor-løst» system.

Figur 2. Well Bay Insert 2017, Aker Solutions

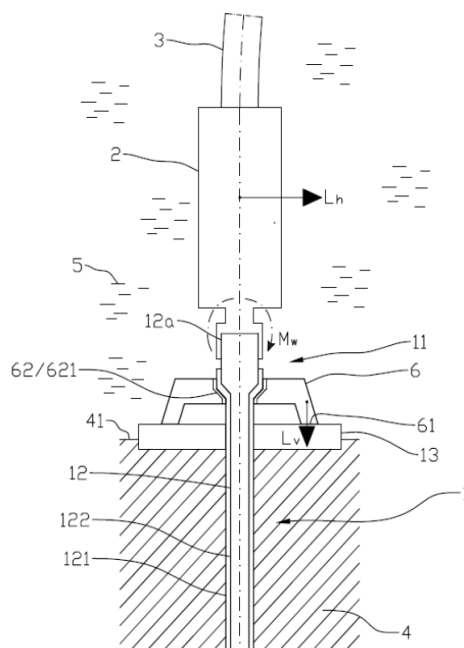
Figuren 2 er en av flere tegninger av WBI 2017 som Aker Solutions presenterte for Neodrill under et møte i slutten av august 2019.

De to stridspatentene

De to stridspatentene tilhører samme patentfamilie, og begge har benevnelsen «anordning ved brønnhode». Harald Strand og Mathis Wolfgang står som oppfinnere bak begge patentene mens Neodrill er angitt som innehaver. Søknad til det første patentet i den aktuelle patentfamilien ble innlevert 27. november 2014. Dette tidspunktet er sentralt fordi det utgjør prioritetsdagen for alle patentene i patentfamilien. Stridspatent NO 344 358 (heretter '358) ble meddelt (godkjent) av Patentstyret 18. november 2018 mens stridspatent NO 344 892 (heretter '892) ble meddelt 15. juni 2020.

Sammendraget for patent '358 er som følger:

Anordning for reduksjon i belastningen av et brønnhoderør (12) fra et bøyemoment (M_w) generert av en horisontal lastkomponent (L_h) fra et brønnelement (2, 3) anordnet over et brønnhode (11), hvor ei støtteramme (6) er tilkopleet et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12) og rager utover fra brønnhoderørets (12) senterakse og er forsynt med anlegg (61) som ligger støttende an mot et underlag (13, 41) i en radiell avstand fra brønnhoderøret (12), idet støtteramma (6) er innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (M_w).

Sammendraget og tegningen for patent '892 er identisk med sammendraget for '358.

Forskjellen på de to stridspatentene består i en ulikhet i det selvstendige patentkravet hvor det for '358 er angitt at støtteramma «ligger støttende an mot et underlag i form av en brønnramme» [rettens understrekning] mens det selvstendige patentkravet i '389 ikke har angitt hva slags underlag støtteramma skal ligge støttende an mot. Med unntak for det understrekede tillegget for '358 er det selvstendige patentkravet (krav nr 1) for begge patentene likt som det siterte sammendraget for patentene. De to stridspatentene har i tillegg til 10 likelydende, uselvstendige patentkrav som blant annet angir forholdet mellom maksimalt bøyemoment opptatt i støtteramma og bøyemoment tilført brønnhoderøret.

CAN-teknologien og rettssaken mellom Neodrill og Equinor

Som tidligere nevnt er CAN-teknologien sentral for Neodrill. Sugeanker-løsningen består av flere oppfinnelser som er patentert, herunder et senterrør-patent, et støtteelement-patent og et støtteramme-patent. Støtteramme-patentet til Neodrills sugeanker (NO 340 947 B1) er fra samme patentfamilie som de to stridspatentene i vår sak. Forskjellen på dette patentet og de to stridspatentene består i en ulikhet i det selvstendige patentkravet hvor det for

'947 er angitt at støtteramma skal ligge «støttende an mot et underlag i form av et sugefundament» [rettens understrekning].

I 2017 og 2018 verserte det en rettssak for Oslo tingrett mellom Neodrill og Equinor hvor gyldigheten av de tre nevnte CAN-patentene var tema. I dom av 21. juni 2018 kom tingretten enstemmig til at de tre patentene var gyldige, med visse begrensninger på det såkalte støtteelement-patentet. Støtteramme-patentet ('947) ble ansett gyldig i sin helhet. Ved vurderingen av oppfinneshøyden i dette patentet uttalte tingretten blant annet:

Tingretten peker allerede her på, at den oppfatter Strand og Mathis' oppfinnelse som ligger til grunn for Støtteramme-patentet som en oppfinnerisk og nyskapende løsning av prinsipiell rekkevidde av en stort og viktig problem, som tingretten må bygge på hadde vært arbeidet med av hele bransjen med høy prioritet siden 2005-06. Oppfinnelsens nye tilnærming med å ta kontroll over bøyemomentene før de kom ned til brønnhodet og lederøret har så vidt skjønnes blitt anerkjent som den foretrukne løsning i bransjen i ettertid. Tingretten festet seg eksempelvis ved at Statoil under hovedforhandlingen ga uttrykk for at avlastning av bøyemoment fra BOP før det kommer ned i brønnhodet «i dag er en nødvendighet». Videre karakteriserte Statoils fagkyndige vitne Hørte Støtterammepatentets løsning som både «smart» ved at det ga vesentlig bedre kontroll over lastgangen i systemet på en måte han ikke hadde sett tidligere; og samtidig «banal», ved at man benyttet samme løsning en gang til bare et lag lenger ut i brønnhode-rørlagenes utenpåhverandre plasserte «konvolutter».

Equinor anket tingrettens dom, men saken ble forlikt før ankeforhandlingen. Innholdet i forliksavtalen er hemmelig, men det er kjent at avtalen innebar at Equinor fikk lisens til å utnytte Neodrills patenter på alle felt som Equinor opererer.

Opptakten til tvisten i vår sak

I 2018 innledet Aker Solutions og Neodrill forhandlinger om et mulig samarbeid om CAN-teknologien. Samarbeid om brønnrammer var ikke opprinnelig tema for disse forhandlingene.

Underveis i forhandlingene ga Neodrill uttrykk for at selskapet ønsket å få avklart situasjonen rundt immaterielle rettigheter. Neodrill ønsket også å få mer opplysninger om løsningen som lå til grunn for Aker Solutions' WBI 2017. Partene har ulike framstillinger av hva som skal ha blitt sagt under disse forhandlingene. Retten finner det ikke nødvendig å ta stilling til detaljene i dette. Det er imidlertid på det rene at Aker Solutions sendte en e-post til Neodrill i slutten av desember 2019 med et utkast til «Amendment» til en «Memorandum of Understanding» mellom de to potensielle samarbeidspartene. I punkt 1.7 var følgende passus tatt inn:

New Section 7 “INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS” to be added. New Article 7.1 to be added:

“In the summer and fall of 2019 Neodrill and Aker Solutions discussed the IP situation, and specifically the question of whether any of Aker Solutions templates [brønnrammer, rettens tilføyelse] and/or solutions therein might infringe any of Neodrill’s patents. Following a meeting between the parties on 8 November 2019 in which these matters were clarified, Aker Solutions and Neodrill agree that none of Aker Solutions completed or ongoing templates projects infringe any of Neodrill’s patents or patent applications, and hence that Aker Solutions has the Freedom to Operate. The Freedom to Operate shall survive this MOU, and Neodrill commits to not enforce or threaten to enforce any of its patent rights against Aker Solutions, its suppliers, clients or other partners, in relation to any commercial activity making for templates projects in which Aker Solutions participate.

For the avoidance of doubt, Neodrill hereby grants to Aker Solutions a right to use the technology described in Neodrill’s patent families NO331978 and NO340947, by which is meant: (i) the beforementioned NO patents, and (ii) all patent family members, divisional applications, national phase applications or equivalents associated with these (including but not limited to Norwegian divisional applications 20170898 and 20191188). The right to use is restricted to templates. [...]”

Neodrill reagerte svært kraftig på Aker Solutions’ forslag til Amendment. Neodrill opplevde på ingen måte at det var enighet mellom partene om at Aker Solutions’ WBI 2017 ikke gjorde inngrep i Neodrills patenter. Neodrill hadde ikke protestert mot produktet tidligere fordi selskapet oppfattet at dette var hylse som Aker Solutions utelukkende leverte til Equinor, og Equinor hadde uansett hadde lisens til å bruke Neodrills teknologi. Neodrill stilte seg uforstående til forslaget om at Neodrill skulle oppgi alle sine patentrettigheter knyttet til brønnrammer – for Aker Solutions og alle selskapets samarbeidspartnere – for all framtid – uten å få noe vederlag for det.

Det planlagte samarbeidet mellom Neodrill og Aker Solutions strandet etter dette og har ikke blitt gjenopptatt siden.

Saksgangen for Oslo tingrett

Ved stevning av 27. mars 2020 tok Neodrill ut søksmål mot Aker Solutions. Neodrill anførte at Aker Solutions’ WBI 2017 gjorde inngrep i deres patent ‘358. I tillegg framsatte Neodrill krav knyttet til påståtte inngrep i Neodrills registrerte varemerke og brudd på generalklausulen i markedsføringsloven. Disse to siste kravene har senere blitt forlikt eller frafalt, og kravene vil derfor ikke bli nærmere omtalt i dommen.

Neodrills stevning ble møtt av et motkrav fra Aker Solutions om at patent ‘358 var ugyldig.

Underveis i saksforberedelsen gjorde Neodrill også gjeldende at Aker Solutions begikk inngrep i '892. Inngrepsgjenstanden ble også utvidet til også å omfatte Aker Solutions' conductor-løse system. Kravene ble møtt med et tilsvarende krav om ugyldighet for patent '892 fra Akers Solutions side.

På begjæring fra Aker Solutions besluttet retten 22. februar 2021 at forhandlingene og pådømmelsen av saken skulle deles, slik at utmålingen og valg av betalingsalternativ for et eventuelt patentinngrep ble skilt ut til en egen etterfølgende rettsbehandling.

Hovedforhandling i saken var opprinnelig berammet til april 2021. Saken måtte imidlertid utsettes på grunn av sykdom hos en sentral aktør hos Aker Solutions. Ny hovedforhandling ble gjennomført over 10 dager i perioden 19. oktober til 3. november 2021. Begge parter møtte med tre prosessfullmektiger hver og flere representanter og sakkyndige vitner som var til stede under hele bevisførselen. Retten hørte forklaringen fra til sammen 13 personer som enten var stedfortredere for de to selskapene, vitner eller sakkyndige vitner. Nærmere detaljer om hovedforhandlingen og bevisførselen er inntatt i rettsboka.

Saksøker – Neodrill AS – har i hovedtrekk argumentert slik:

De to stridspatentene er gyldige. Patentsøknadene har blitt godkjent av Patentstyret, og patentmyndighetene i flere andre land har konkludert med at patentene står seg. I tillegg har Oslo tingrett – etter en lang rettsprosess mellom Neodrill og Equinor – enstemmig kommet fram til at søsterpatentet til stridspatentene i vår sak (Neodrills NO 340 947 B) både har nyhet og oppfinneshøyde. Retten bør vise tilbakeholdenhet med å overprøve disse tidligere vurderingene.

Neodrills oppfinnelse utgjør en enkel, men genial, måte å løse et iboende problem ved eksisterende løsninger for undervannsbrønner. Ved brønnhodet kobles rørene som går ned i reservoaret med stigerørene som går opp til boreinnretningen på havoverflaten. Havstrømmer og eventuelle bevegelser på boreinnretningen gjør at stigerørene påføres sidebevegelser. Små og store sidebevegelser i stigerørene fører til store belastninger på koblingspunktet på havbunnen. Utmatting av brønnhoder er et stort og kostbart problem. Etterhvert som sikkerhetsventilene som plasseres oppå brønnhodet (BOP'ene) har blitt større og tyngre har belastningen og faren for utmatting av det underliggende brønnhodet også blitt tilsvarende større.

Selv om brønnhodeutmatting har vært et anerkjent problem i bransjen har bransjen hatt andre måter å løse problemet på enn den løsningen som patentet tilbyr. Bransjens svar på utmattingsproblemet har først og fremst vært å bygge større og sterkere lederør, og å forbedre sementeringen av lederøret i sjøbunnen. Dette er en den tradisjonelle, vertikale tilnærmingen til utmattingsproblemet. Det finnes også eksempler på teknikk fra før 2014 som kunne ta bøyeelement ut i horisontal retning, men denne teknikken skiller seg fra

stridspatentene på sentrale punkter. Det viktige poenget i stridspatentenes løsning er at man gjennom en to-punkts innfesting av brønnhodet i støtteramma (enten direkte eller via et lederørshus) får etablert et kraftpar på brønnhodet som sikrer at bøyemomentet tas ut horisontalt i ramma. Det ene punktet i kraftparet er skuldra som brønnhodet (og eventuelt lederørshuset) hviler på. Det nye punktet er en ekstra kobling til støtteramma som skal sikre at bøyemoment opptas. Patentet stiller ingen krav til profilen på disse tilkoblingene, eller til hvor faste de skal være. Dette vil kunne tilpasses forholdene på den enkelte brønn. Det sentrale er prinsippet om to-punkts tilkobling på brønnhodet (eventuelt det utenforliggende lederørshuset). På denne måten skjermes den utsatte sveisen mellom brønnhodet og røret nedenfor. Selv om løsningen kan høres enkel ut, var den revolusjonerende da den ble presentert fordi den forutsatte at man tenkte fundamentalt «utenfor boksen» med hensyn til komponentfunksjoner og operasjonelle forhold.

Stridspatentenes løsning har både nyhet og oppfinneshøyde. De mange motholdene som Aker Solutions har påberopt viser andre måter å løse problemet på enn den løsningen som stridspatentene tilbyr. En del av motholdene (Møgedal og Wasa Tverlid) gir løsninger som skal ta bøyemoment direkte fra sikkerhetsventilen og ned i sjøbunnen. Dette er noe annet enn stridspatentenes løsning hvor bøyemomentet tas ut direkte fra brønnhodet og ut i støtteramma. En annen gruppe av mothold (Ormen Lange, Kristin, Soft Hinge, Pompano, Komaromy og MacGrail) tilbyr løsninger som kan ta (noe) bøyemoment ut i en horisontal ramme, men hvor kraftparet som sikrer horisontal overføring er plassert på hver sin side av den sårbare sveisen mellom brønnhodet og den resterende delen av brønnhoderøret nedenfor. Siden sveisen er det punktet som er utsatt for utmatting løser heller ikke denne gruppen av mothold utmattingsproblemet på samme geniale måte som stridspatentene. For øvrig må det bemerkes at noen av de påberopte motholdene (Andersen og Park) ligger så langt unna problemstillingen i vår sak at det er vanskelig å forstå relevansen. Felles for alle de påberopte gruppene av mothold er at verken foregriper, eller peker mot, Neodrills patenter.

Retten bør merke seg at Aker Solutions, i den tidsnære dokumentasjonen, beskriver sitt eget produkt (inngrepsgjenstanden, WBI 2017) som noe nytt fordi dette nye produktet er «prepared for stiff template support, also with dual reaction contacts». Denne anerkjennelsen av det nyskapende ved eget produkt er vanskelig å forene med selskapets argumentasjon overfor Neodrill nå om at stridspatentenes løsning allerede var kjent.

Oppfinnelsen er definert presist nok i patentkravene. Ordlyden i patentkravene er viktig, men denne ordlyden skal ikke tolkes vrangvillig, slik Aker Solutions forsøker. Patentene skal leses velvillig, helhetlig, på en måte som gir mening, og informasjonen man får gjennom å lese patentene skal dessuten utfylles med kjent fagkunnskap.

Årsaken til at patentkravene angir «øvre parti av brønnhoderøret» som tilkoblingspunkt for støtteramma – istedenfor «brønnhodet» – er at stridspatentene i det uselvstendige

patentkrav 2 også åpner for at støtteramma kan omfatte en brønnrørforlenger som kan plasseres oppå brønnhodet. I disse tilfellene vil tilkoblingen være over brønnhodet, men koblingen vil fortsatt være i «øvre del av brønnhoderøret», siden dette røret innbefatter alt som strekker seg opp til sikkerhetsventilen (BOP'en). En fagperson som leser patentkravene velvillig vil forstå at en tilkobling til støtteramma på «øvre del av brønnhoderøret» betyr det samme som at tilkoblingen skal være på brønnhodet eller høyere. Fagpersonen vil ut fra en helhetlig lesing av patentet forstå at siktemålet med hele oppfinnelsen er å beskytte sveisen som ligger under brønnhodet fra utmatting. Fagpersonen vil dermed også forstå at kraftparet som skal etableres for å beskytte sveisen ikke kan plasseres på hver sin side av den samme sveisen. At «et øvre parti» av brønnhoderøret vil være brønnhodet (i tilfellene hvor man ikke bruker brønnrørforlenger) framgår også av figuren i patentet [inntatt på side 4 i dommen, rettens merknad] hvor 12 a («et øvre parti») nettopp er tegnet inn øverst på brønnhodet.

Dersom retten skulle mene at patentene er ugyldige i sin opprinnelige form ber Neodrill om judisiell patentbegrensning. I lys av de fire subsidiære kravsettene er det på det rene at det ikke er nærliggende å modifisere noen mothold på en måte som forgriper noen av patentenes løsninger.

Akers Solutions WBI 2017 gjør inngrep i begge stridspatentene. Aker Solutions har også bekreftet at alle trekkene i '892 gjenfinnes i dette produktet fordi det er enighet om at støtteramma også kan ha form av en brønnramme. WBI 2017 gjør imidlertid også inngrep i '358. Det at støtteramma i dette patentet skal ligge «støttende an» mot en brønnramme betyr ikke at den må ligge oppå brønnrammen. Støtteramma kan også horisontalt støttende an mot en brønnramme, på samme måte som Kjerag-bolten ligger horisontalt støttende an mot fjellssidene. Når hylsa og bjelkene på WBI 2017 sveises horisontalt inn i brønnrammen utgjør dette derfor en støtteramme som ligger støttende an mot en brønnramme.

Dersom retten skulle komme til at '358 krever anlegg vertikalt ovenfra og ned, anføres det som et subsidiært grunnlag for inngrep at et horisontalt anlegg vil være ekvivalent med et vertikalt anlegg.

Aker Solutions conductor-løse brønnhodeløsning utgjør også inngrep i de to stridspatentene idet denne inneholder alle trekk i patentkravene på samme måte som WBI 2017.

Patentinngrepet er grovt uaktsomt eller forsettlig. Aker Solutions har utbudt løsningen for salg til andre aktører enn Equinor, og Neodrill har da krav på det gunstigste av erstatning, vinningsavståelse eller (dobbel) lisensavgift.

Ved vurderingen av skyld hos Aker Solutions er selskapets opptreden under forhandlingene med Neodrill relevant. Akers Solutions må ha forstått at løsningen deres

kom i konflikt med Neodrills patenter. Likevel holdt selskapet tilbake sentrale opplysninger om sin egen løsning overfor Neodrill og forhandlet videre i ond tro, og Aker Solutions forsøkte å lure til seg en gratis lisens til alle Neodrills patenter. Dette utgjør i det minste et grovt uaktsomt patentinngrep, jf. patentloven § 58 (2).

Neodrill AS har lagt ned slik **påstand**:

For hovedkravet:

1. Aker Solutions AS forbys å tilvirke, utby, bringe i omsetning eller anvende, samt å innføre eller besitte i slik hensikt, løsningen kalt Well Bay Insert i henhold til NCS 2017+ krav for innfesting av brønnehodet i brønnrammer, bortsett fra på prosjekter som er omfattet av Equinors lisensavtale med Neodrill.
2. Aker Solutions AS forbys å tilvirke, utby, bringe i omsetning eller anvende, samt å innføre eller besitte i slik hensikt, løsningen kalt Conductor-løs brønnehodeløsning, bortsett fra på prosjekter som er omfattet av Equinors lisensavtale med Neodrill.
3. Aker Solutions AS dømmes til å betale økonomisk kompensasjon til Neodrill AS fastsatt etter rettens skjønn.

For motkravet:

Prinsipalt:

1. Neodrill AS frifinnes.

Subsidiært, for det tilfelle at patent NO 344 358 skulle anses ugyldig i sin opprinnelige skikkelse:

2. Patent NO 344 358 opprettholdes i samsvar med patenthavers begjæring om patentbegrensning, og Neodrill frifinnes i samsvar med patenthavers begjæring om patentbegrensning.

Subsidiært, for det tilfelle at patent NO 344 892 skulle anses ugyldig i sin opprinnelige skikkelse:

3. Patent NO 344 892 opprettholdes i samsvar med patenthavers begjæring om patentbegrensning, og Neodrill frifinnes i samsvar med patenthavers begjæring om patentbegrensning.

I alle tilfeller:

1. Aker Solutions AS dømmes til å erstatte Neodrill AS' sakskostnader.

Saksøkte – Aker Solutions AS – har i hovedtrekk argumentert slik:

De to stridspatentene NO 344 358 og NO 344 892 – slik de er definert i patentkravene – mangler både nyhet og oppfinneshøyde, og de må derfor kjennes ugyldige.

Neodrill har under hovedforhandlingen hevdet at kjernen i oppfinnelsen er bruken av en to-punktstilkobling i brønnehodet ovenfor sveisen som kobler brønnehodet sammen med røret nedenfor. Dette er imidlertid noe annet enn det som framgår av patentkravene.

Patentkravene berører ikke spørsmålet om sveis eller svake punkter overhodet. Det framgår ikke av patentkravene at støtteramma må festes til brønnehodet. Tvert imot har man i patentet valgt å knytte tilkoblingen til et annet og videre begrep enn brønnehodet – nemlig et «øvre parti av brønnehoderøret». Brønnehoderøret strekker seg ifølge patentbeskrivelsen «ned gjennom løsmasser i havbunnen», med et «øvre brønnehodeparti omsluttet av og fastgjort i et lederør». Det er ikke vrangvillig lesning å forstå dette slik at det øvre partiet også kan omfatte røret som ligger omsluttet av lederøret, nedenfor brønnehodet. En slik forståelse er særlig nærliggende når koblingen i patentet er uttrykkelig knyttet til et annet punkt enn det allerede definerte brønnehodet.

Neodrills forventning om hva fagpersonen skal forstå gjennom en velvillig og helhetlig lesning av patentet rimer dårlig med selskapets argumentasjon om at dette på samme tid skal være en patenterbar oppfinnelse. Dersom fagpersonen vil forstå av seg selv at det eneste fornuftige er å legge to-punkts tilkoblingen over sveisen, er det vanskelig å forstå hvordan prinsippet om å benytte en to-punkts tilkobling over sveisen samtidig skal kunne være en oppfinnelse som Neodrill har enerett til.

Aker Solutions er ikke uenig i at det normalt vil være best – i et utmattingsperspektiv – å unngå sveiser og andre svake punkter mellom et kraftpar. Spørsmålet er imidlertid ikke så svart/hvitt som Neodrill framstiller det. Området rundt brønnehodet har flere svake punkter, og per i dag er koblingen mellom sikkerhetsventilen og brønnehodet (H4-tilkoblingen) det området som kanskje er mest utsatt for utmatting. Risikoen for utmatting av et svakt punkt mellom et kraftpar avhenger dessuten av hvor nært det svake punktet ligger i forhold til en av koblingene. På samme måte vil risikoen for utmatting avhenge av avstanden mellom kraftparet og av hvor mye slark de to tilkoblingene åpner for. Patentet gir ingen føringer om noe av disse variablene. Det kan vanskelig forventes at fagpersonen – gjennom en velvillig lesning av patentene – skal forstå at det er et absolutt vilkår at to-punkts tilkoblingen legges over en bestemt sveis mens han/hun samtidig skal forstå at alle de andre variablene skal kunne tilpasses forholdene på den enkelte brønn. Den eneste naturlige fortolkningen av patentet er derfor at oppfinnelsen gir anvisning på en to-punktstilkobling som skal kunne ta ut bøyemoment i en omkringliggende ramme. Patentet oppstiller ikke krav til hvordan de to koblingene skal være innrettet eller plassert, hva som skal avstanden mellom dem eller til hvor mye (eller lite) bøyemoment som skal tas opp

gjennom de to punktene. Det er dette som er den angitte oppfinnelsen og som de påberopte motholdene må vurderes opp mot.

Neodrills patenter mangler nyhet og oppfinnelseshøyde. Ved vurderingen av disse vilkårene påberoper Akers Solutions følgende 10 mothold:

- Møgedal NO 334 839 (norsk patent med benevnelse «Brønnhodesystem og låseanordning for utblåsningssikring»)
- Wasa Tverlid WO 2011/018120 (Internasjonalt patent for en brønnhodestruktur)
- Evans & McGrail (Artikkel om utmatting publisert ifm Offshore Technology Conference, OTC)
- Pompano Subsea Development (Også OTC-artikkel - om brønnstrukturer)
- Ormen Lange
- Soft Hinge NO 314320 U 767 (norsk patent med benevnelse «Brønnrammemontert føring»)
- Kristin
- Komarory mfl (artikkel om brønnstrukturer)
- Parks mfl (OTC-artikkel om the Unitized Well Cluster)
- Andersen WO 00/47864 (Internasjonalt patent. Brønnhode med en sidevegg)

Neodrill kan ikke gis medhold i sine subsidiære påstander om at stridspatentene skal opprettholdes i henhold til de fire inngitte begrensede kravsettene. De subsidiære kravsettene er for uklare og inneholder dessuten punkter som ikke framgikk av søknaden da den ble inngitt. Uansett er de begrensede kravsettene ikke egnet til å tilføre nyhet og oppfinnelseshøyde.

Aker Solutions må frifinnes for patentinngrep fordi patentene er ugyldige. Selv om patentene skulle bli opprettholdt foreligger det fortsatt ikke inngrep. WBI 2017 og den conductor-løse varianten er bygget på prinsipper og tilsvarende løsninger som var allment kjent på patentenes løpedag. Patentene kan ikke opprettholdes med et innhold som omfatter slike løsninger.

Akers Solutions produkter gjør uansett ikke inngrep i '358 fordi disse ikke har en separat støtteramme som ligger støttende an mot et underlag i form av en brønnramme. Det bjelkekrysset som Neodrill anfører at utgjør en «støtteramme» i WBI 2017 er en del av brønnramma, og er sveiset inn i den øvrige strukturen slik at det flukter med denne.

Vilkårene for ekvivalensbeskyttelse som angitt av Høyesterett i Rt. 2009 1055 er heller ikke oppfylt.

Dersom retten kommer til at det foreligger inngrep bestrider ikke Aker Solutions at skyldkravet i § 58 andre ledd er oppfylt. Det gjøres heller ikke gjeldende at kravet skal lempes til null. Selv om det ikke har noen betydning for sakens rettslige spørsmål vil Aker Solutions understreke at selskapet er uenig i Neodrills framstilling av at selskapets representanter skal ha forsøkt å føre Neodrills representanter bak lyset.

Aker Solutions AS har lagt ned slik **påstand**:

Vedrørende ugyldigkjennelseskravene:

1. Norsk patent NO 344358 kjennes ugyldig.
2. Norsk patent NO 344892 kjennes ugyldig.

Vedrørende Neodrills krav:

3. Aker Solutions AS frifinnes.

Vedrørende saksomkostninger:

4. Neodrill AS dømmes til å erstatte Aker Solutions AS' saksomkostnader.

Rettsens vurdering

Sammendrag av rettsens vurderinger

Retten har enstemmig kommet til at de to stridspatentene er ugyldige. Den påståtte kjernen i Neodrills oppfinnelse – bruken av en to-punktstilkobling mellom støtteramma og brønnehodet, hvor de to punktene er plassert ovenfor sveisen mellom brønnehodet og røret nedenfor – kan etter rettens syn ikke utledes av patentkravene. Retten mener patentet må tolkes mer vidtfavnende og at patentet inneholder få absolutte vilkår knyttet til hvor og hvordan rørsystemet skal festes til støtteramma. Dette innebærer at flere av de påberopte motholdene vil være nyhetshindrende. Vilkårene for patentering i patentloven § 2 er dermed ikke oppfylt.

I og med at de to stridspatentene ikke er gyldige har det ikke vært aktuelt for retten å gå nærmere inn på spørsmålet om inngrep.

Retten har delt seg i et flertall og et mindretall ved vurderingen av sakskostnader. Flertallet mener saken har vært tvilsom og at tungtveiende grunner tilsier at sakskostnader ikke bør idømmes. Flertallet mener den påståtte kjernen i Neodrills oppfinnelse ville hatt både nyhet og oppfinneshøyde dersom den hadde blitt beskrevet i patentkravene. Sett i lys av disse omstendighetene og styrkeforholdet mellom partene har flertallet kommet til at hver av partene bør dekke sine egne sakskostnader. Mindretallet er ikke enig med dette. I tråd med flertallets votum bli domskonklusjonen at hver av partene dekker sine egne sakskostnader.

Hvem er fagpersonen?

«Fagpersonen» er en imaginær konstruksjon og et sentralt begrep i patentretten. Fagpersonen står særlig sentralt ved vurderingen av kravene til nyhet og oppfinneshøyde i patentloven § 2, men spiller også en rolle ved tolkningen av et patent. Siden tolkningen av patentkravene er et sentralt spørsmål i vår sak finner retten grunn til å allerede nå gå inn på vurderingen av hvem fagpersonen er og hvilke generelle kunnskaper som vil ligge til grunn for fagpersonens forståelse av patentkravene.

Patentretningslinjene punkt 5.3. handler om fagpersonen. Her står det blant annet:

«Fagpersonen» skal antas å være en utøvende faglært innen det relevante fagområdet, som har gjennomsnittlig kunnskap og evner og som kjenner til hva som var alminnelig kunnskap på området på den aktuelle dato. [...] Det kan være tilfeller hvor det er mer hensiktsmessig å snakke om en gruppe av personer, for eksempel en forsknings- eller fagpersonsgruppe, enn en enkelt person.

Det må huskes på at fagpersonen har samme ferdighetsnivå ved vurdering av oppfinneshøyde som ved vurdering av om beskrivelsen er tilstrekkelig tydelig, [...].

Neodrill har argumentert for at fagpersonen i vår sak er en enkelt brønnhodeingeniør. I følge Neodrill er subsea-miljøet preget av ulike faggrupper som ikke vanligvis jobber sammen. Aker Solutions har på sin side argumentert for at fagpersonen i vår sak bør være en gruppe av ulike personer med erfaring innen både brønnhodestruktur og materialfasthet.

I dommen fra rettssaken mellom Neodrill og Equinor bygde tingretten på følgende fagperson ved vurderingen av støtterammepatentet:

For Støttelement-patentet [antas å være feilskrift for støtteramme-patentet, rettens bemerkning] bygger tingretten på at Fagpersonen er en tverrfaglig gruppe med utdanning på siv. ing.- eller mastergradsnivå med noen års arbeidserfaring innen disiplinene brønnhodestruktur og materialfasthet/materialkunnskap

Retten mener samme utgangspunkt kan legges til grunn i vår sak. Retten er ikke uenig med Neodrill i at ulike deler av subsea-systemene ofte vil bli utviklet av ulike personer med

ulike spesialiteter. Dette poenget illustreres også gjennom vitneførselen til representantene fra Aker Solutions, hvor et av partsvitnene hadde særlig ansvar for de horisontale systemene (brønnramma) mens et annet partsvitne hadde særlig ansvar for de vertikale systemene (rørene). Sett i lys av størrelsen og kostnadene på de ulike elementene må man imidlertid kunne legge til grunn at løsninger som knytter seg til området på sjøbunnen hvor de vertikale systemene kobles opp mot eventuelle horisontale systemer, ikke vil bli utarbeidet av en enkelt brønningeniør uten samarbeid med andre.

Selv om retten legger til grunn at fagpersonen i vår sak er en gruppe av personer vil retten i det følgende likevel henviser til fagpersonen i entall fordi dette begrepet uansett er en rettslig konstruksjon.

Hva inngår i fagpersonens alminnelige kunnskap om brønnhodeutmatting?

Som det framgår av de siterte patentretningslinjene ovenfor er det viktig å legge til grunn samme ferdighetsnivå hos fagpersonen ved vurderingen av oppfinneshøyde og ved vurderingen av om beskrivelsen er tilstrekkelig tydelig. Det er imidlertid vanlig å skille mellom paratkunnskap som fagpersonen allerede besitter gjennom utdanning og erfaring (alminnelig kunnskap) og kunnskap som fagpersonen har tilgang til (tilgjengelig kunnskap). Både alminnelig og tilgjengelig kunnskap vil være relevant ved vurderingen av kravene til nyhet og oppfinneshøyde. Ved tolkningen av et patent er det imidlertid «fagmannens forståelse av ordene og sammenhengen» i patentkravet som står sentralt. (Sitatet er hentet fra Høyesteretts dom i Lift Up-saken, Rt. 1997 side 1749). Fagpersonens forståelse av ordene og sammenhengen vil igjen avhenge av fagpersonens alminnelige kunnskap. Det kan derfor ha betydning å få avklart hva som inngår i fagpersonens alminnelige kunnskap om brønnhodeutmatting før patentkravene i stridspatentene tolkes.

Innholdet i en enkeltstående publikasjon vil normalt ikke bli betraktet som en del av fagpersonens alminnelige kunnskap, jf patentretningslinjene punkt 5.3.1. Unntak kan imidlertid tenkes for lærebøker og artikler som gir en «bred oversikt eller undersøkelse av et emne» (sitatet er hentet fra samme punkt i retningslinjene). Ett av de påberopte motholdene i vår sak – OTC-artikkelen fra 2011 av Evans og McGrail med tittelen «An Evaluation of the Fatigue Performance of Subsea Wellhead Systems and Recommendations for Fatigue Enhancements» – er etter rettens syn så oversiktspreget at det er naturlig å klassifisere innholdet som en del av fagpersonens alminnelige kunnskap.

Med utgangspunkt artikkelen til Evans og McGrail legger retten til grunn at fagpersonen blant annet har følgende alminnelige kunnskap om brønnhodeutmatting på undervannsbrønner:

- Fagpersonen er kjent med at utmatting i området rundt brønnhodet er en praktisk problemstilling. Videre er fagpersonen kjent at bevegelser i stigerøret er en viktig

årsak til problemet og at problemet forsterkes jo større og tyngre ventiler som plasseres oppå brønnhodet. Fagpersonen vet at de horisontale bevegelsene i stigerøret gjør at brønnhodet og røret nedenfor påføres bøyemoment.

- Fagpersonen vet rørsystemets evne til å tåle påført bøyemoment avhenger av hvor robust rørsystemet er. Fagpersonen vet at robustheten til systemet blant annet avhenger av størrelsen og tykkelsen på rørene og av om rørsystemet har svake punkter. Fagpersonen vet at en sveis normalt vil være et svakt punkt i et rørsystem.
- Fagpersonen vet at det gjennom konstruksjonen er mulig å påvirke hvorvidt og hvordan bøyemoment tas opp i rørsystemet. Fagpersonen vet at den mest vanlige måten å påvirke dette på – for alle undervannsbrønner – har vært vertikal, gjennom fast innfesting av brønnhodet i lederørshuset og sementering av lederøret i havbunnen.
- Der hvor rørsystemene er festet til en brønnramme vet fagpersonen at denne ramme vil kunne gi rørsystemet horisontal støtte («External Support») som igjen vil bidra til at mindre bøyemoment tas opp i rørsystemet. Evans og McGrail skriver følgende om dette på side 11 i sin artikkel:

In situations where very high fatigue damage rates occur, the use of providing external support to the conductor can also be considered. This may take the form of a seabed conductor guide support or template [brønnramme, rettens tilføyelse]. The stiffness of the external support guide is required to be sufficient to allow a significant proportion of load transfer from the wellhead to the support structure to occur, and in doing so this reduces the magnitude of the fatigue cycles experienced in the conductor. However, if relying on such a system to reduce fatigue loading and extend fatigue life, it is necessary to ensure that the connectivity between the conductor and the seabed support is robust and reliable to ensure that system can provide the necessary performance. This can add complexity to the system design, particularly if the system is required to be post installed.

Retten legger til grunn at dette er informasjon som inngår i fagpersonens alminnelige kunnskap.

- Fagpersonen vet at dersom bøyemoment skal overføres fra rørsystemet til brønnramme eller et annet horisontalt støttesystem så forutsetter dette noe mer enn en ett-punktstilkobling mellom de to systemene. Dette er ikke informasjon som framgår direkte av artikkelen til Evans og McGrail, men prinsippet om kraft og motkraft antas likevel – på et overordnet nivå – å være kjent kunnskap for alle ingeniører.
- Fagpersonen vet at det er flere variabler som styrer hvor mye bøyemoment som eventuelt vil kunne tas opp i en horisontal støttestruktur gjennom en to-punktstilkobling. Relevante variabler er blant annet styrken i og festet av den

horisontale strukturen på sjøbunnen, graden av slark i de to koblingspunktene og avstanden mellom de to koblingspunktene.

- Fagpersonen vet at det i et utmattingsperspektiv er lite gunstig å plassere svake punkter i rørsystemet i de områdene som er utsatt for mest bøyemoment. Dette er beskrevet på følgende måte hos Evans og McGrail:

The bending moment profile along the top section of the wellhead and conductor can vary significantly, and is dependent on a number of factors including soil support conditions, wellhead stick-up and the stiffness of the actual conductor itself. However in some cases it can be possible to optimise the location of critical fatigue hotspots such as welds [sveiser, rettens tilføyelse] and regions of high stress concentrations (i.e. threaded connectors) by placing them in regions away from the peak bending moments.

- Fagpersonen vet at brønnhodeutmattning er en sammensatt problemstilling og at tiltakene mot dette derfor må vurderes helhetlig. Fagpersonen vet at tiltak som settes inn for å forsterke noen områder kan føre til utilsiktet belastning og svekkelse av andre områder.

Momentene ovenfor vil bli ansett som kjent kunnskap hos fagpersonen når retten i neste punkt går over til å drøfte fagpersonens «forståelse av ordene og sammenhengen» i patentkravene.

Tolkningen av '892 patentet.

Som tidligere nevnt er den eneste forskjellen det selvstendige patentkravet i de to stridspatentene at '358 patentet angir at støtteramma skal ligge «støttende an mot et underlag i form av en brønnramme». Patent '892 angir ikke hva slags underlag ramma skal ligge støttende an mot, og dette patentet åpner derfor for en direkte plassering av støtteramma på sjøbunnen. Sakens parter er enige om at en brønnramme i seg selv vil kunne utgjøre en støtteramme etter '892-patentet. Siden dette patentet er mest vidtfavnende finner retten det hensiktsmessig å drøfte tolkningen og gyldigheten av '892 patentet først.

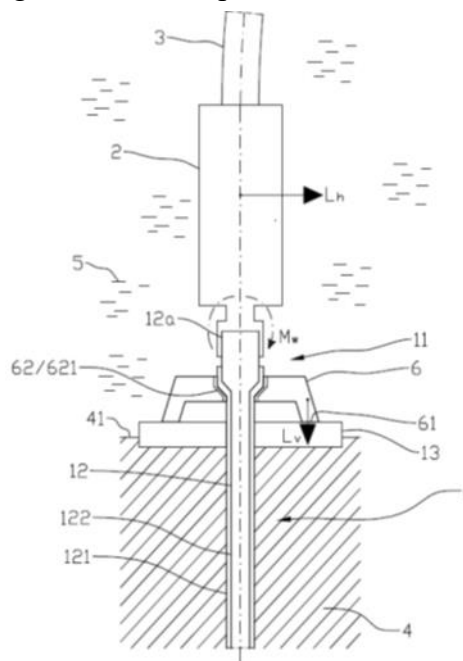
Ved tolkningen av patenter står patentkravene helt sentralt. I patentloven § 39 står det:

Patentvernets omfang bestemmes av patentkravene. For forståelse av patentkravene kan veiledning hentes i beskrivelsen.

Uenigheten i vår sak handler først og fremst om forståelsen av det selvstendige patentkrav nummer 1. Spørsmålet er om den angitte kjernen i Neodrills oppfinnelse – en to-punkts innfesting av brønnhodet i støtteramma (enten direkte eller via et lederørshus) – kan utledes av patentkravet.

For sammenhengens skyld gjengis krav nummer 1 og figur nummer 1 i patent '892 i sin helhet her:

Anordning for reduksjon i belastningen av et brønnhoderør (12) fra et bøyemoment (M_w) generert av en horisontal lastkomponent (L_h) fra et brønnelement (2, 3) anordnet over et brønnhode (11), k a r a k t e r i s e r t v e d a t e i støtteramme (6) er tilkøpelt et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12) og rager utover fra brønnhoderørets (12) senterakse og er forsynt med anlegg (61) som ligger støttende an mot et underlag (13, 41) i en radiell avstand fra brønnhoderøret (12), idet støtteramma (6) er innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (M_w).

To-punktsinnfestingen av brønnhodet (ovenfor sveisen) i støtteramma framgår ikke eksplisitt av det siterte patentkravet. Det som framgår av patentkravet er at støtteramma skal være tilkøpelt et «øvre parti av brønnhoderøret». Videre framgår det at denne tilkoblingen til støtteramma skal sikre «reduksjon av belastningen av et brønnhoderør fra et bøyemoment».

Som retten var inne på under gjennomgangen av fagmannens alminnelige kunnskap vil fagmannen vite at koblingen til støtteramma må gå gjennom mer enn ett vertikalt punkt dersom støtteramma skal kunne ta opp bøyemoment. Retten legger derfor til grunn at fagmannen – ut fra en lesing av patentkrav 1 – vil forstå at koblingen mellom rørsystemet og ramma skal være i minst to punkter. Den samme forståelsen ble også lagt til grunn av Oslo tingrett i saken mellom Neodrill og Equinor, hvor tingretten blant annet skriver følgende om tolkningen av støtterammepatentet:

Tingretten er endelig enig med Statoil i at Støtteramme-patentet gjennom Hovedkravet forutsetter eksistensen og håndteringen av et kreftepar. Verken kravene eller beskrivelsen sier imidlertid noe om den vertikale avstand mellom kraft og motkraft.

Det sentrale spørsmålet blir etter dette om fagpersonen også vil forstå at begge de to punktene i koblingen må ligge over sveisen mellom brønnhodet og røret nedenfor. Alternativt – for de tilfellene hvor brønnhodet ligger helt fastspent i lederørshuset – om fagmannen vil forstå at de to punktene må ligge over sveisen mellom lederøret og lederørshuset. I vår sak er det enighet mellom partene om at det i forhold til et eventuelt patentvern ikke er noen forskjell på om koblingen til støtteramma skjer direkte fra

brønnhodet (og/eller røret nedenfor) eller om den skjer indirekte via lederørshuset (og/eller lederøret nedenfor). Dette ble også lagt til grunn at tingretten i saken mellom Neodrill og Equinor.

Ordlyden i patentkravet knytter tilkoblingen til «et øvre parti av brønnhoderøret». Betegnelsen brønnhoderør er ikke utbredt i bransjen, og det er derfor nærliggende å se hen til patentbeskrivelsen ved når denne betegnelsen skal tolkes. Innledningsvis i patentbeskrivelsen er begrepe forklart på følgende måte:

Installering av elementer på et brønnhode, [...] på toppen av et brønnhoderør (wellhead casing) som strekker seg ned gjennom løsmasser i havbunnen, vanligvis med et øvre brønnhoderørparti omsluttet av og fastgjort i et lederør (conductor casing), [...]

Ut fra denne beskrivelsen er det etter rettens syn nærliggende å anta at brønnhoderøret omfatter både brønnhodet og hele røret nedenfor. Videre er det nærliggende å anta at «det øvre partiet» av dette brønnhoderøret omfatter brønnhodet og deler av røret nedenfor, i og med at det framgår av beskrivelsen at det øvre partiet er «omsluttet av og fastgjort i» lederøret.

Det faktum at tilkoblingen av støtteramma i patentkravet er knyttet til «et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12)» og ikke til det allerede definerte «brønnhode (11)» er også et moment som etter rettens syn vil styrke fagpersonens antakelse om at patentet åpner for andre tilkoblingspunkter enn brønnhodet. Neodrill har anført at fagpersonen vil forstå at dette begrepet er valgt for også å kunne omfatte brønnrørforlengeren som er omtalt i utførelsesformen i det uselvstendige patentkrav nummer 2. Dette er en forlenger som skal kunne plasseres mellom brønnhodet og sikkerhetsventilen ovenfor. Retten er ikke enig med Neodrill i at en slik tolkning vil være åpenbar for fagpersonen. I patentkrav 2 står det:

Anordning i henhold til krav 1, hvor støtteramma (6) omfatter en brønnrørforlenger (63) innrettet til sammenkobling med brønnhoderøret (12).

I og med at brønnrørforlengeren er angitt å være en del av støtteramma har retten vanskelig for å se at fagpersonen gjennom en lesning av denne utførelsesformen skulle forstå at tilkoblingen i krav nummer 1 er knyttet til «et øvre parti av brønnhoderøret» fordi brønnrørforlengeren ved sammenkoblingen går fra å være en del av støtteramma til å bli en del av brønnhoderøret. Og uansett, dersom fagpersonen ved lesingen av patentkrav 2 skulle åpne for at forlengeren ved sammenkoblingen går fra å være en del av det horisontale systemet til å bli en tilsluttet del av det vertikale systemet, er det fortsatt vanskelig å forstå hvorfor man ikke skulle kunne skrive «støtteramma omfatter en brønnrørforlenger innrettet til sammenkobling med brønnhodet» dersom det kun var brønnhodet og nye tilsluttede områder ovenfor som kunne benyttes til to-punktsinnfestingen av rørsystemet til støtteramma.

Oppsummert mener retten at en tolkning av begrepsbruken i patentkrav 1 – sett i lys av begrepsforklaringen i patentbeskrivelsen – tilsier at oppfinnelsen også åpner for en innfesting av støtteramma på rørsystemet nedenfor brønnhodet/lederørshuset.

Etter rettens syn vil ikke fagpersonen få korrigert den nevnte tolkningen av begrepsbruken i patentkravet gjennom å studere figurene i patentet. Punkt 12 a er riktignok tegnet inn ved brønnhodet i figuren, men dette gir ikke så mye veiledning i og med at det uansett er enighet om at brønnhodet også inngår i brønnhoderøret. Markeringen på figuren gir ikke noen veiledning på det omtvistede spørsmålet som handler om hvor langt ned den øvre delen av brønnhoderøret strekker seg. Tegningen av selve tilkoblingspunktet i figuren gir heller ikke fagpersonen noe tydelig signal om at støtteramma ikke skulle kunne festes delvis inn på røret rett under brønnhodet. Gitt denne tolkningen av figuren ser ikke retten grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om hvilken betydning det skal ha at punkt 12 a først ble satt inn i figuren i patentet etter at patentsøknaden hadde blitt inngitt.

Det neste spørsmålet retten må vurdere er om fagpersonen – gjennom en velvillig og helhetlig lesing av patentet – likevel vil forstå at ingen av de to koblingspunktene kan ligge under sveisen mellom brønnhodet og røret nedenfor (eventuelt under sveisen mellom lederørshuset og lederøret nedenfor) fordi dette vil sabotere det beskrevne formålet i patentet om «reduksjon i belastningen av et brønnhoderør fra et bøyemoment».

Som nevnt under drøftelsen av fagpersonens alminnelige kunnskap vil fagpersonen vite at sveiser i et rørsystem normalt tåler bøyemoment dårligere enn de delene av rørsystemet som er smidd. Dermed vil fagpersonen også vite at det er lite gunstig å plassere sveiser i de områdene som er mest utsatt for bøyemoment. Det sakkyndige vitnet til Aker Solutions – Torfinn Hørte – framhevet imidlertid i sin forklaring for retten at risikoen for utmatting av sveisen ikke er et enten/eller spørsmål som avhenger av om det nederste koblingspunktet er plassert rett over eller rett under sveisen. Ifølge Hørte vil momentbelastningen på en sveis som ligger mellom to koblingspunkter reduseres gradvis jo tettere sveisen ligger på det ene koblingspunktet. Retten er enig med Hørte i dette. Retten legger til grunn at også fagpersonen vil vite at en sveis som plasseres mellom kraft og motkraft vil være mindre utsatt for belastning dersom den er plassert tett på den ene kraften enn dersom den er plassert midt mellom dem. For fagpersonen som vurderer patentet i et utmattingsperspektiv vil en plassering av det nederste koblingspunktet under sveisen på rørsystemet derfor framstå som en lite gunstig – men ikke nødvendigvis uholdbar – løsning. Hvor ugunstig løsningen er vil avhenge av sveisens plassering, øvrige svake punkter i rørsystemet og andre forhold som kan være spesifikke for den enkelte brønn.

Når retten skal ta stilling til hva fagpersonen vil forstå gjennom en formålsorientert, helhetlig og velvillig lesning av patentet er det etter rettens syn også naturlig å se hen til hvilke absolutte krav patentet oppstiller for andre variabler som påvirker støtterammes evne til å redusere belastningen på brønnhodet. En helt sentral variabel i den forbindelse

vil være graden av slark som patentet tillater i de to koblingspunktene. Dette spørsmålet ble også drøftet av tingretten i saken mellom Neodrill og Equinor, under punktet om tolkning av støtteramme-patentet. I punkt 10.1 i dommen står det blant annet:

Endelig skal støtterammen være «*innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (M_w)*». Her gir beskrivelsen veiledning i flere henseender:

Hovedkravet stiller ikke opp noen vilkår for hvor stor eller liten andel av bøyemomentet som støtterammen skal være innrettet til å kunne ta opp. Både de uselvstendige krav 3 – 5 og beskrivelsen angir ulike avlastningsbrøker for ulike utførelsesformer av oppfinnelsen og lærer at en vesentlig del av bøyemomentet kan tas opp dersom støtterammen kobles stivt til brønnhoderøret, men ingen av disse begrenser oppfinnelsens eller patentets rekkevidde. Både avlastning større enn 90% og mindre enn 50% faller således innenfor Hovedkravets rekkevidde. Gjennom vilkåret om at støtterammen skal være «*innrettet*» til å kunne ta opp en andel av bøyemomentet stilles i tillegg visse minstekrav både til støtterammens opptaksevne og til at den skal være utformet med dette for øye, men uten at evne til å oppta bøyemoment må være artikulert som et formål med støtterammen.

Spørsmålet om patentet også krever «*klaringsfri forbindelse*» er beslektet med dette, men ikke sammenfallende. Tingretten bygger på at fagpersonen uten videre vil forstå at støtterammens avlastningsgrad påvirkes av om støtterammens tilkobling til brønnhoderøret er klaringsfri eller ikke. Det er etter tingrettens syn dels slik at en «*klaringsfri forbindelse*» mellom støtteramme og brønnhoderøret/brønnrørforlengeren angis som et foretrukket utførelseseksempel på oppfinnelsen, men uten at dette stilles som noe vilkår for oppfinnelsen. Det samme gjelder eksemplene på klaringsfri forbindelse tilveiebragt ved hjelp av en hylse som omslutter brønnhoderøret/brønnrørforlengeren gjennom pressspasning eller krymping. Beskrivelsen tillater dertil uttrykkelig at koblingen kan være slik anordnet, at «*en viss avbøyning før (brønnhoderøret) støter an mot støtteramma 6 og den ytterligere belastningen i det vesentlige opptas av støtteramma 6*» omfattes, men uten å trekke opp noen yttergrense.

Den samme tolkningsforståelsen av støtteramme-patentet kan etter rettens syn legges til grunn for stridspatentene i vår sak. Også i vår sak legger retten til grunn at fagpersonen vil forstå at «*støtterammens avlastningsgrad påvirkes av om støtterammens tilkobling til brønnhoderøret er klaringsfri eller ikke*» samtidig som fagpersonen vil se at patentet ikke oppstiller noe absolutt vilkår om slik klaringsfri forbindelse. Gitt at patentet ikke oppstiller absolutte vilkår med hensyn til én variabel som er sentral for støtterammens mulighet til å redusere belastningen på brønnhodet er det etter rettens syn nærliggende for fagpersonen å anta at det heller ikke skal innfortolkes absolutte vilkår i patentkravene for så vidt gjelder andre variabler som påvirker støtterammens mulighet til å redusere belastningen på brønnhodet. Plasseringen av de to koblingspunktene i forhold til sveiser og andre svake punkter er ett eksempel på en slik annen variabel. Formålet til patentet er ifølge beskrivelsen «*reduksjon i belastningen av et brønnhoderør fra et bøyemoment*». Som påpekt av tingretten i dommen mellom Neodrill og Equinor vil fagpersonen se at patentet ikke oppstiller «*noen vilkår for hvor stor eller liten andel av bøyemomentet som*

støtterammen skal være innrettet til å kunne ta opp». Fagpersonen vil følgelig se at patentet er vidtfavnende idet det også favner løsninger som i begrenset grad er egnet til å oppnå det angitte formålet om belastningsreduksjon. Med dette bakteppet er det ikke grunn til å tro at fagpersonen skulle kunne forstå at patentet – til tross for begrepsbruken i patentkravet – ikke tillater en plassering av det nederste koblingspunktet på røret under sveisen fordi en slik plassering i noe mindre grad oppnår formålet om redusert belastning på brønnhodet enn en plassering rett over sveisen ville ha gjort.

Retten konkluderer på det omstridte tolkningsspørsmålet etter dette at patentet oppstiller krav om kobling mellom rørsystemet og støtteramma i minst to vertikale punkter. Patentet oppstiller derimot ikke noe absolutt krav at begge de to punktene skal være plassert over sveisen som kobler brønnhodet med røret nedenfor.

Nyhetsvurderingen for '892.

Retten går etter dette over på nyhetsvurderingen for '892-patentet. Nyhetskravet er et vilkår for patentering og er formulert slik i patentloven § 2:

Patent meddeles bare på oppfinnelser som er nye i forhold til hva som var kjent før patentsøknadens inngivelsesdag, [...]

«Oppfinnelsen» framgår som tidligere nevnt av patentkravene. Den tolkningen retten har foretatt av patentkravene i drøftelsen ovenfor blir dermed også styrende for nyhetsvurderingen. Med rettens tolkning av patentkravene vil enhver brønnramme på havbunnen som oppfyller de konstruktive trekkene til støtteramme i '892 patentet kunne være nyhetshindrende dersom brønnramma er koblet til rørsystemet – det vil si brønnhodet og røret nedenfor eller lederørshuset og lederøret nedenfor – i minst to vertikale punkter.

Slik retten har forstått Neodrills anførsler bestrider ikke selskapet at det fantes kjent teknikk forut for prioritetsdagen som koblet rørsystemet til brønnramma i to vertikale punkter. Neodrills anførsel har vært at stridspatentets løsning var ny fordi stridspatentet oppstilte krav om at begge koblingspunktene skulle ligge over sveisen mellom brønnhodet og røret nedenfor (alternativt over sveisen mellom lederøret og lederørshuset). Langt på vei må retten derfor kunne legge til grunn at Neodrills argumentasjon står og faller på tolkningsforståelsen som er behandlet i drøftelsen ovenfor. For ordens skyld vil retten i neste avsnitt likevel kort gjennomgå teknikk som var kjent før prioritetsdagen som viser en vertikal to-punktstilkobling av rørsystemet til brønnramma.

Retten har valgt å framholde bruken av en såkalt sentraliseringsring som nyhetshindrende, men utelukker ikke at de påberopte motholdene også kan inneholde andre løsninger som må anses som nyhetshindrende. Sentraliseringsringen er blant annet beskrevet i artikkelen til Komaromy m.fl. og i artikkelen om Pompano Subsea Development. Begge disse

artiklene omhandler to-punktstilkoblinger, hvor det øverste koblingspunktet er landingsskulderen mens det nederste koblingspunktet – under sveisene – er sentraliseringsringen. Ringen utgjør på denne måten et nedre kontaktpunkt mellom brønnramma og rørsystemet. De to koblingspunktene til brønnramma innebærer at den er egnet til å ta opp bøyemoment fra rørsystemet. Det er ikke nødvendig for retten å ta stilling til hvor mye bøyemoment brønnramma vil kunne ta opp, idet stridspatentet som tidligere nevnt ikke stiller noe minstekrav til hvor stor andel av bøyemomentet som støtteramma skal være innretta til å kunne ta opp. Retten mener på denne bakgrunn at sentraliseringsringen er nyhetshindrende for '892 patentet.

Rettens konklusjon er etter dette at oppfinnelsen i '892 patentet ikke var ny i forhold til hva som var kjent før patentsøknadens inngivelsesdag og at det meddelte patentet derfor er gyldig.

Tolkning og gyldighet av '358 patentet.

Som tidligere nevnt er den eneste forskjellen på de to stridspatentene at '358 angir at støtteramma skal ligge «støttende an mot et underlag i form av en brønnramme» mens '892 ikke angir hva slags underlag støtteramma skal ligge an mot. Retten har i de to tidligere drøftelsene konkludert med at en brønnramme i seg selv vil kunne utgjøre en støtteramme etter '892 og at dette patentet er ugyldig fordi teknikken med å koble rørsystemet til brønnramma i to vertikale punkter – med den konsekvens at ramma er egnet til å ta opp bøyemoment fra rørsystemet – ikke var ny i forhold til hva som var kjent før patentsøknadens inngivelsesdag.

Gitt premisset om at '892 patentet er ugyldig er det vanskelig å se argumenter som skulle kunne tale for at '358 patentet likevel er gyldig. Så lenge brønnramma i seg selv vil kunne utgjøre en støtteramme er bruken av en ekstra ramme det eneste som skiller '358 fra det ugyldige '892 patentet. I så måte skiller de to stridspatentene i vår sak seg fra søsterpatentet som var gjenstand for behandling i saken mellom Neodrill og Equinor, i og med at underlaget for dette patentet var et sugeanker og ikke en ramme. Fra Neodrills side har det ikke blitt framsatt noen argumenter som taler for at bruken av to rammer i seg selv bidrar med noe ekstra som kan kvalifiseres som en oppfinnelse. Ugyldighet for '358 er etter rettens syn derfor en nødvendig konsekvens av at '892 kjennes ugyldig. I og med at det ikke er lagt fram eksempler på tidligere bruk av en ramme som ligger støttende an mot en annen ramme vil det likevel trolig være riktigere å underkjenne '358 patentet under henvisning til manglende oppfinneshøyde og ikke under henvisning til manglende nyhet.

Rettens konklusjon er etter dette at '358 patentet er ugyldig fordi det ikke skiller vesentlig fra det som var kjent før patentsøknadens inngivelsesdag.

Patentbegrensning

Neodrill har subsidiært bedt om patentbegrensning for det tilfellet at retten skulle komme til at patentene ikke kan opprettholdes i sin meddelte form. Reglene om judisiell patentbegrensning finnes i patentloven § 52 første ledd, siste punktum, hvor det står:

Dersom patentet er delvis ugyldig og det kan opprettholdes i begrenset form ved å endre patentkravene i samsvar med begjæring fra patenthaveren, skal patentet opprettholdes i samsvar med begjæringen.

En endring av patentkravene gjennom judisiell patentbegrensning må imidlertid ligge innenfor rammene av patentloven § 13. Her står det:

En søknad om patent må ikke endres slik at det søkes patent på noe som ikke fremgikk av søknaden da den ble inngitt.

Are Stenvik skriver følgende om hvilke type endringer som vil kunne bli begjært i patentkravene på side 80 i sin bok «Patentrett» (4 utgave):

Endringer i patentkravene kan ta sikte på å gjøre disse klarere (f.eks. for å imøtekomme en innvending om manglende oppfyllelse av kravet i patl. § 8 annet ledd første punktum), å begrense søknadsgjenstanden (f.eks. fordi det viser seg at bare en del av den opprinnelige søknadsgjenstanden kan anses som ny, jf. § 2 første ledd) eller å utvide beskyttelsesomfanget (for å gi patentet større slagkraft). [En utvidelse av beskyttelsesomfanget vil imidlertid ikke vært aktuelt etter at patentet er meddelt, rettens merknad.]

Det første subsidiære kravsettet til Neodrill innebærer en endring av koblingspunktet mellom støtteramma og rørsystemet ved at «et øvre parti av brønnhoderøret» erstattes med «brønnhodet». I og med at endringen går ut på å erstatte et definert begrep i patentet med et annet definert begrep kan den foreslåtte endringen vanskelig betegnes som en klargjøring. Retten mener derfor det er mest naturlig å anse den foreslåtte endringer som en begrensning av søknadsgjenstanden, i og med at tilkoblingspunktet til støtteramma begrenses til et mindre område enn det som opprinnelig var angitt i søknaden. En slik begrensning av søknadsgjenstanden vil være tillatt dersom endringen «framgikk av søknadsdokumentene da den ble inngitt». Om dette skriver Stenvik blant annet (på samme side):

[O]ppfinnelsen må ha fremgått – i det minste implisitt – av basisdokumentene. Den må ligge innenfor det en fagperson kunne slutte seg til på grunnlag av basisdokumentene, ved hjelp av fagets alminnelige kunnskap.

Den angitte begrensningen i vår sak handler om å oppstille et vilkår om at begge koblingspunktene til støtteramma legges over sveisen mellom brønnhodet og røret

nedenfor (eventuelt lederørshuset og lederøret nedenfor). Den angitte sveisen er imidlertid ikke omtalt – hverken eksplisitt eller implisitt – i noen av stridspatentets basisdokumenter. Sett i lys av at patentkravet definerer et annet tilkoblingspunkt for støtteramma en det allerede angitte brønnhodet kan ikke retten se at den foreslåtte begrensningen ligger innenfor det en fagperson kunne slutte seg til på grunnlag av basisdokumentene i den opprinnelige søknaden.

Det første subsidiære kravsettet til Neodrill kan etter dette ikke tas til følge fordi det ligger utenfor rammene av patentloven § 13. I og med at dette kravet går igjen i alle de andre subsidiære kravsettene blir konklusjonen at Neodrills begjæring om judisiell patentbegrensning ikke tas til følge.

Neodrills krav mot Aker Solutions

Retten konklusjon i drøftelsene ovenfor er at de to stridspatentene ikke er gyldige. Alle Neodrills gjenstående krav mot Aker Solutions forutsetter at patentene er helt eller delvis gyldige. Konklusjonen blir følgelig at Aker Solutions må frifinnes for kravene som Neodrill har framsatt.

Sakskostnader

Aker Solutions har vunnet saken. Etter tvisteloven § 20-2 første ledd har den parten som vinner en rettssak som hovedregel krav på å få erstattet sine sakskostnader av motparten. Bestemmelsens tredje ledd oppstiller imidlertid unntak fra denne hovedregelen. Her står det:

Motparten kan helt eller delvis fritas for erstatningsansvar hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig. Det legges særlig vekt på:

- a) om det var god grunn til å få saken prøvd fordi den var tvilsom eller først ble bevismessig avklart etter saksanlegget,
- b) om den vinnende part kan bebreides at det kom til sak eller har avslått et rimelig forlikstilbud, eller
- c) om saken er av velferdsmessig betydning og styrkeforholdet partene imellom tilsier slikt fritak

Retten har delt seg i et flertall og et mindretall ved vurderingen av om Neodrill skal fritas for erstatningsansvar etter unntaksbestemmelsen i § 20-2 tredje ledd.

Flertallet, de fagkyndige meddommerne Solheim og Haagensen, mener det foreligger tungtveiende grunner som tilsier at hver av partene bør dekke sine egne sakskostnader. Flertallet mener spørsmålet om hvordan stridspatentene skal tolkes har vært tvilsomt. Etter flertallets syn ville en bedre angivelse av den angitte oppfinnelsen i patentkravene trolig hatt som konsekvens at patentene ville ha blitt opprettholdt. Selv om den angitte kjernen i

Neodrills oppfinnelse kan høres enkel ut mener flertallet at oppfinnelsen åpnet for en ny og horisontal tilnærming til en problematikk som bransjen inntil da hadde tilnærmet seg fra den vertikale akse.

Flertallet har forståelse for at Neodrill ikke uten videre kunne akseptere Aker Solutions' krav om at patentene var ugyldige, sett i lys av at disse patentene hadde blitt godkjent av patentmyndighetene både i Norge og mange andre land. Etter flertallets syn må Aker Solutions ta en stor del av ansvaret for at forhandlingene mellom partene strandet i slutten av 2019. Styrkeforhold mellom partene er i utgangspunktet skjevt, og generelt kan det være krevende for små aktører i den norske petroleumsbransjen å skulle håndheve sine immaterielle rettigheter i møte med store og sterke aktører som Aker Solutions.

Samlet sett mener flertallet at de ovennevnte momentene utgjør tungtveiende grunner som gjør det rimelig å lande på et resultat hvor hver av partene dekker sine egne sakskostnader.

Mindretallet, fagdommer Tønnessen, er ikke enig i at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fravike hovedregelen om at den tapende parten også må dekke motpartens sakskostnader. Mindretallet har ikke vært i sterk tvil om tolkningsresultatet. Sett i lys av de påberopte motholdene og den alminnelige kunnskap som fagpersonen besitter har mindretallet også vanskelig for å se at en annen utforming av patentkravene ville kunne gitt Neodrill noen gyldig enerett på den beskrevne innfestingsmåten av et rørsystem i en brønnramme eller annen horisontal rammestruktur.

I tråd med flertallets votum blir resultatet at hver av partene dekker sine egne sakskostnader.

Siden sakskostnader ikke idømmes er det ikke nødvendig for retten å gå nærmere inn på kriteriene for utmåling av sakskostnader i tvisteloven § 20-5. Den samlede rett ønsker likevel å bemerke at de framsatte sakskostnadskravene – rundt 9,7 millioner for Aker Solutions og rundt 8,7 millioner for Neodrill (ingen av partene beregner merverdiavgift på sakskostnadene) – ligger langt over det retten anser som nødvendig og rimelig. Domstolene kan etter rettens syn ikke akseptere at det skal koste over 18 millioner kroner – i én instans – å følge den lovpålagte framgangsmåten for prøving av spørsmålene om gyldighet og inngrep i to søsterpatenter.

Retten mener at begge partene i denne saken har engasjert for mange advokater og for mange sakkyndige vitner. Flesteparten av de som har blitt engasjert har etter det opplyste lagt ned mange timer med arbeid, til en høy timepris. Resultatet er at de samlede sakskostnadene ikke står i et «rimelig forhold til sakens betydning», slik formålet med tvisteloven er. Dersom retten skulle idømt sakskostnader ville den derfor – uavhengig av hvilken part som måtte betale – vært innstilt på å redusere sakskostnadene skjønnsmessig til 5 millioner kroner.

* * *

Dommen er avsagt under dissens om sakskostnadene. For øvrig er avgjørelsen enstemmig.

* * *

DOMSSLUTNING:

1. Patentene NO 344358 og NO 344892 er ugyldige.
2. Aker Solutions AS frifinnes for kravene fra Neodrill AS.
3. Hver av partene dekker egne sakskostnader.

Retten hevet

Ingebjørg Tønnessen

Per Jahn Haagenen

Asle Solheim

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.